

قبله

تمام شئون و افعال انسان مورد توجه و نظر شارع مقدس قرار گرفته و از آن میان هر چه که برای رسیدن به رشد و سعادت حقیقی او لازم بوده واجب گردیده و از خطرات و انحرافات پرهیز داده شده است. هر یک از اعمال انسان به گونه‌های مختلف قابل انجامند اما همه آنها از نظر دارا بودن اثر مطلوب یکسان نیستند. از این رو هر عمل دارای آداب و شرایط مخصوص به خود است که اگر رعایت نشوند عمل مورد نظر بی‌اثر خواهد بود یا اثر بخشی کمتری خواهد داشت. عنوان مورد بحث ما از اموری است که بود و نبود آن در برخی از اعمال تأثیر بسزایی دارد.

فهرست مندرجات

- ۱- تعریف لغوی و اصطلاحی
- ۲- الف) مواردی که استقبال در آنها واجب است
- ۳- ب) مواردی که استقبال در آنها مستحب است
- ۴- ج) مواردی که استقبال مکروه است
- ۵- د) مواردی که استقبال در آن حرام است
- ۶- منبع

تعریف لغوی و اصطلاحی

استقبال و القبلة هر دو از یک ریشه هستند. استقبال الشیء یعنی محاذی و روبروی چیزی قرار گرفتن و استقبال القبلة یعنی رو به قبله قرار گرفتن. کلمه القبلة در اصل اسم است برای حالت شخصی که به چیزی رو کرده است اما در عرف اسم شده است برای مکانی که در نماز به طرف آن مکان رو می‌کنند. در اصطلاح هم استقبال القبلة به همان معنای عرفی است یعنی رو به خانه خدا قرار گرفتن. نکته مهمی که وجود دارد این است که مراد از قبله ساختمان کعبه معظمه نیست بلکه منظور مکان کعبه و فضای بالای آن است تا آسمان. استقبال در فقه مستقلاً مورد بحث قرار نمی‌گیرد بلکه همواره در ضمن بحث از امور دیگر در صورت ارتباط با آنها به آن پرداخته می‌شود. آثاری که بر آن مترتب می‌شود نسبت به اعمال مختلف یکسان نیست. تفاوت این آثار باعث شده استقبال در رابطه با امور گوناگون احکام متضادی داشته باشد. تفاوت این احکام به اندازه‌ای است که از وجوب تا حرمت را شامل می‌شود. تفصیل این موارد به شرح زیر است:

الف) مواردی که استقبال در آنها واجب است

- ۱- در تمام نمازهای واجب و مستحب مگر نمازهای مستحبی که در حال حرکت خوانده می‌شود.
- ۲- برخی از توابع نماز مانند نماز احتیاط یا فضای سجده یا تشهد فراموش شده.
- ۳- رو به قبله بودن برای محتضر در حال احتضار
- ۴- رو به قبله گذاردن میت هنگام دفن
- ۵- رو به قبله کردن حیوان هنگام ذبح یا نحر

ب) مواردی که استقبال در آنها مستحب است

هنگام قرائت قرآن، هنگام دعا، هنگام ذکر، هنگام تعقیب نماز، هنگام ایراد دعوی نزد حاکم، هنگام سجده شکر، هنگام سجده واجب یا مستحب قرآن، هنگام وضو گرفتن، هنگام نشستن و ...

ج) مواردی که استقبال مکروه است

هنگام پوشیدن شلوار، هنگام جماع، در هر حالی که رو به قبله بودن بی‌احترامی باشد.

د) مواردی که استقبال در آن حرام است

هنگام تخلی که علاوه بر استقبال، استندبار هم حرام است. کیفیت استقبال هم در موارد مختلف یکسان نیست. برای شخص ایستاده و نشسته استقبال یک صورت دارد و آن رو به قبله بودن جلوی بدن اوست اما برای خوابیده به یک صورت نیست. کسی که خوابیده نماز می‌خواند باید روی دست راست بخوابد و جلوی بدن او رو به قبله باشد و اگر نمی‌تواند باید به همین صورت بر روی دست چپ بخوابد و اگر به این صورت هم نمی‌تواند باید به پشت بخوابد و پاهایش رو به قبله باشد به گونه‌ای که اگر بنشیند رو به قبله باشد. استقبال شخص محتضر با میت هم یکسان نیست. محتضر باید پاهایش رو به قبله باشد اما میت را باید بر روی دست راست رو به قبله بخواباند. علاوه بر این

وقتی که می‌خواهند بر میت نماز بخوانند سر میت باید به طرف راست قبله و پاهایش به طرف چپ قبله باشد. نکته عامی که درباره نحوه استقبال وجود دارد این است که استقبال عرفی کافی است و لازم نیست با دقت بسیار همراه باشد برای کسی که در مسجدالحرام نماز می‌خواند استقبال عرفی به این است که دقیقاً رو به کعبه باشد اما برای کسی که در کشور دیگری است همین قدر که بگویند رو به قبله است کافی است.

منبع

سایت پژوهه.